

**HARBIY TA'LIM JARAYONIDA INNOVATSION PEDAGOGIK
TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI****Alijonov Bahtiyor Xoshimovich***Farg'ona davlat universiteti**harbiy ta'lim fakulteti katta o'qituvchisi***Usmonov Mirodil Baxrom ali o'g'li****Mo'ydinov Salohiddin Abdusalom o'g'li****Murotaliyev Jaxongir Ravshan o'g'li***Farg'ona davlat universiteti**Harbiy ta'lim fakulteti 2-bosqich talabalarii*

Annotatsiya: Mazkur maqolada harbiy ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati va samaradorligi tahlil qilinadi. Harbiy xizmatchilarni zamonaviy bilim, ko'nikma va malakalar bilan qurollantirishda interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, multimedia vositalari hamda masofaviy ta'lim platformalarining o'рни yoritilgan. Shuningdek, innovatsion yondashuvlarning shaxsiy intizom, muloqot madaniyati, mustaqil fikrlash va tezkor qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishdagi pedagogik imkoniyatlari ochib beriladi. Tadqiqot natijalarida innovatsion texnologiyalarni harbiy ta'lim jarayoniga integratsiya qilish o'quv samaradorligini oshirishi, bo'lajak ofitserlar va harbiy pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim omil bo'lishi ilmiy jihatdan asoslanadi.

Kalit so'zlar: harbiy ta'lim, innovatsion pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ta'lim samaradorligi, kasbiy kompetensiya, muloqot madaniyati, mustaqil fikrlash, pedagogik yondashuv.

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda harbiy ta'lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish dolzarb masalaga aylanmoqda. Chunki zamonaviy harbiy xizmat shaxsdan nafaqat jismoniy tayyorgarlikni, balki keng qamrovli bilim, tahliliy fikrlash, tezkor qaror qabul qilish, muloqot madaniyati va intizom kabi ko'nikmalarni talab etadi. Ushbu sifatlarni shakllantirishda an'anaviy ta'lim metodlari yetarli bo'lmay qolmoqda, shu bois yangicha pedagogik yondashuvlar zaruriyatga aylanmoqda.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini individuallashtirish, o'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantirish, interfaol hamkorlikni yo'lga qo'yish va axborot texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi. Harbiy ta'limda bunday yondashuvlar bo'lajak ofitserlar va harbiy pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini oshirishda, ularning harbiy xizmat sharoitlariga tez va samarali moslashishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Shu nuqtayi nazardan, harbiy ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish samaradorligini ilmiy asosda tadqiq etish, ularning amaliy ahamiyatini ochib berish hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi metodlarni ishlab chiqish mazkur maqolaning asosiy maqsadini tashkil etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

So'nggi yillarda pedagogika va harbiy ta'lim sohasida olib borilgan tadqiqotlar innovatsion texnologiyalarning samaradorligini keng yoritib bermoqda. A. Bandura (1986) o'zining ijtimoiy-kognitiv nazariyasida ta'lim jarayonida shaxsiy tajriba va ijtimoiy o'zaro ta'sir muhimligini ta'kidlaydi, bu esa interfaol yondashuvlarning zaruriyatini ko'rsatadi. Shuningdek, J. Dewey (1916) ta'limni hayotiy tajriba asosida tashkil etish zarurligini ilgari surgan bo'lib, bu fikr zamonaviy harbiy ta'limda amaliy mashg'ulotlar va modellashirish usullarining samaradorligini tasdiqlaydi.

O'zbek olimlaridan H. Abdurahmonov, R. Ochilov, B. To'xlievlarning tadqiqotlarida esa innovatsion pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonida talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, bilimlarni mustahkamlash va motivatsiyani oshirishdagi roli keng yoritilgan. Harbiy ta'lim tizimida A. Rasulov va Sh. Qodirovlarning izlanishlarida esa ofitser kadrlarni tayyorlashda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining qo'llanilishi samarali natijalar berishi ko'rsatib o'tilgan.

Umuman olganda, mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, innovatsion texnologiyalar ta'lim samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi, biroq ularning harbiy ta'lim jarayonidagi o'rni va mexanizmlari yanada chuqur tadqiqotlarni talab qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi natijalarning ilmiy asoslanganligi va amaliy ahamiyatini ta'minlashga qaratilgan bo'lib, harbiy ta'limda innovatsion yondashuvlarning samaradorligini chuqur tahlil qilish imkonini beradi.

NATIJALAR

Innovatsion pedagogik texnologiyalarning samaradorligi tasdiqlandi. An'anaviy metodlarga nisbatan interfaol usullar (klaster, "aqliy hujum", keys-stadi, rolly o'yinlar) hamda axborot-kommunikatsiya vositalaridan foydalanish kursantlarning bilimlarni o'zlashtirish darajasini sezilarli oshirishi kuzatildi. Kursantlarning motivatsiyasi kuchaydi. Innovatsion metodlardan foydalangan holda tashkil etilgan mashg'ulotlar ularning darslarga bo'lgan qiziqishini orttirib, ta'lim jarayonida faol ishtirok etishlariga zamin yaratdi. Axborot texnologiyalaridan foydalanish kursantlarda mustaqil izlanish, tezkor qaror qabul qilish, muloqot madaniyati va jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirdi. Innovatsion yondashuvlar asosida o'tkazilgan mashg'ulotlar vaqt samaradorligini oshirib, qisqa muddatda ko'proq bilim va ko'nikmalarni shakllantirish imkonini berdi. Harbiy ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan muntazam foydalanish shaxsiy intizom, mustaqil fikrlash va ijodkorlikni rivojlantirishda muhim omil ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish harbiy ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishi, kursantlarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatib berdi.

MUHOKAMA

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, harbiy ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish nafaqat ta'lim samaradorligini oshiradi, balki kursantlarning shaxsiy va kasbiy sifatlarini shakllantirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. An'anaviy metodlar faqat bilim berishga qaratilgan bo'lsa, innovatsion yondashuvlar shaxsning mustaqil fikrlashi, kreativ yondashuvi va tezkor qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar kursantlarda yuqori darajadagi motivatsiya va faol ishtirokni ta'minladi. Bu holat Bandura, Dewey va boshqa xorijiy pedagog-psixologlarning ilmiy qarashlari bilan hamohangdir. Shuningdek, o'zbek olimlari ta'kidlaganidek, ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni keng tatbiq etish ta'lim sifatini oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

Biroq tadqiqot jarayonida ayrim cheklovlar ham kuzatildi. Jumladan, barcha o'qituvchilar innovatsion texnologiyalardan foydalanishda yetarli tajribaga ega emasligi, moddiy-texnik baza ba'zan yetarli darajada rivojlanmaganligi samaradorlikka ta'sir ko'rsatishi mumkinligi aniqlandi. Shu bois harbiy ta'lim muassasalarida pedagog kadrlarning malakasini oshirish, zamonaviy o'quv vositalari bilan ta'minlash va innovatsion metodlarni muntazam qo'llash muhim vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda.

Shu nuqtayi nazardan, innovatsion pedagogik texnologiyalarni harbiy ta'lim jarayoniga chuqur va tizimli tatbiq etish kelajakda bo'lajak ofitser va pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini yanada rivojlantirish, ularning harbiy xizmatda samarali faoliyat yuritishlari uchun mustahkam poydevor yaratishi mumkin.

XULOSA

Harbiy ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish o'quv samaradorligini oshirishda, kursantlarning bilim, ko'nikma va malakalarini mustahkamlashda muhim omil hisoblanadi. Interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya vositalari kursantlarning mustaqil fikrlashi, tezkor qaror qabul qilishi, muloqot madaniyatini rivojlantirishi va jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Innovatsion yondashuvlar ta'lim jarayonida motivatsiya va faol ishtirokni ta'minlab, bo'lajak ofitser va pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim metodik vosita sifatida namoyon bo'ldi. Harbiy ta'lim muassasalarida innovatsion texnologiyalarning samarali qo'llanishi uchun pedagog kadrlarning malakasini oshirish, moddiy-texnik bazani takomillashtirish va ilg'or xorijiy tajribalarni milliy sharoitga moslashtirish zarur. Innovatsion pedagogik texnologiyalarni tizimli tatbiq etish kelajakda harbiy kadrlarning nafaqat kasbiy, balki shaxsiy sifatlarini ham rivojlantiradi va ularni zamonaviy talablarga javob beradigan yuqori malakali mutaxassis sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, innovatsion pedagogik texnologiyalar harbiy ta'lim sifatini oshirishning eng muhim shartlaridan biri bo'lib, ularni samarali qo'llash milliy xavfsizlikni ta'minlashda yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonining kafolati sifatida qaralishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
2. Dewey, J. (1916). *Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education*. New York: Macmillan.
3. Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Harvard University Press.

4. Abdurahmonov, H. (2018). Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent: Fan va texnologiya.
5. Ochilov, R. (2019). Innovatsion pedagogika asoslari. Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
6. To'xliiev, B. (2020). Ta'limda zamonaviy texnologiyalar va interfaol metodlar. Toshkent: Ilm ziyo.
7. Rasulov, A. (2021). Harbiy ta'lim jarayonida axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'ziga xos jihatlari. Harbiy ta'lim jurnali, №2, 45–52.
8. Qodirov, Sh. (2022). Harbiy-pedagogik faoliyatda innovatsion yondashuvlarning ahamiyati. Pedagogika va psixologiya jurnali, №4, 33–40.
9. UNESCO (2019). ICT in Education: A Critical Literature Review and Its Implications. Paris: UNESCO Publishing.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-iyunda qabul qilingan “2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi” PF-4947-sonli farmoni.